

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Förhållandet mellan yrkesutbildningens kunnande och yrkeshögskolestudiernas krav

Inledande resultat av utvärderingen

Veera Hakamäki-Stylman, Raisa Hievanen, Maija Aaltola, Ari-Pekka Anttila, Hannele Keränen, Niina Nurkka, Saira Peteri, Kari Ranta, Sini Riihimäki, Annika Stadius, Mika Tammilehto

Innehållet i resultatsammanställningen

- **Inledning**
- **Bakgrund till utvärderingen**
- **Utvärderingen 2022–2023**
- **Material som använts i resultatsammanställningen**
- **Studerande som avlagt yrkesexamen genom yrkeshögskolestudier**
- **Kompetens hos studerande som avlagt yrkesexamen**
- **Stöd för utveckling av färdigheter för fortsatta studier under yrkesutbildningen**
- **Handledning och stöd vid yrkeshögskolor för studerande som avlagt yrkesexamen**
- **Samarbete mellan anordnare av yrkesutbildning och yrkeshögskolor**
- **God praxis**
- **Närmare upplysningar om utvärderingen**

Inledning

- NCU bedömer under åren 2022–2023, om de studerande som slutfört en yrkesutbildning har de färdigheter som krävs för fortsatta studier vid yrkeshögskola. Samtidigt utreds på vilket sätt yrkeshögskolorna stöder kompetensutvecklingen och studiernas förlopp för studerande som avlagt yrkesexamen. Syftet är dessutom att öka den ömsesidiga förståelsen mellan olika aktörer inom yrkesutbildningen och yrkeshögskoleutbildningen. Utvärderingen är en del av Plan för utbildningsutvärderingar 2020–2023.
- I denna sammanställning presenteras inledande resultat av utvärderingen. Resultaten baserar sig på enkäter till yrkesutbildningsanordnare, yrkeshögskolor och yrkeshögskolors personal samt på uppgifter i datalager KOSKI och Vipunen. I den slutliga utvärderingsrapporten utnyttjas dessutom bland annat studerandes erfarenheter av yrkeshögskolestudier.
- Slutrapporten om utvärderingen publiceras 25.1.2024.

Bakgrund till utvärderingen

- Avlagd yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen ger den studerande behörighet för fortsatta studier såväl vid yrkeshögskolor som vid universitet.
- Studievägar från andra stadiet till högskoleutbildning har under de senaste åren aktivt utvecklats i olika arbetsgrupper; när det gäller yrkesutbildningen har utvecklingsarbetet i hög grad följt arbetsgruppens rapport [Klar för urval II](#).
- I arbetet [Visionen för högskoleutbildningen och forskningen år 2030](#) och i [Utbildningspolitiska redogörelse](#) har uppställts som mål att andelen unga vuxna med högskoleutbildning ska stiga till 50 procent av åldersklassen. Också statsminister Orpos regering har i sitt [regeringsprogram](#) förbundit sig att främja detta mål.
- En ökning av andelen högutbildade unga förutsätter att allt fler personer som avlagt yrkesexamen fortsätter sina studier vid en högskola.

Utvärderingen 2022–2023

Planering av utvärderingen

Diskussioner med olika aktörer

- Undervisnings- och kulturministeriet
- Utbildningsstyrelsen
- Arene, AMKE rf
- Konsortiet för antagning av yrkeshögskolestuderande
- Lärarorganisationer
- Studerandeorganisationer och YH-studerande

Diskussioner med utvärderingsgruppen

Övriga utvärderingar och utredningar

Utvärderingsmaterial

Register- och statistiskt material

- Koski
- Register över antagning av studerande
- eHOKS
- Amis-respons
- AVOP
- YH karriärbevakning
- Amis-undersökning
- Vipunen

Enkäter

- Yrkehögskolornas ledning
- Undervisnings- och handledningspersonalen vid yrkeshögskolorna samt utbildningscheferna
- Anordnare av yrkesutbildning

Workshopparna

- YH-studerande som avlagt yrkesexamen

Slutsatser och rekommendationer

Webbinarium för utveckling

- Studerande
- Yrkehögskolor
- Anordnare av yrkesutbildning
- Personal vid högskolor och läroanstalter
- Intressenter

Delad uppfattning om slutsatserna och utvecklingsrekommendationerna

Material som använts i resultatsammanställningen

MATERIAL	Insamlingstidpunkt	Preciserande material
Enkät till yrkeshögskolornas ledning (n = 21, svarsprocent 88)	April–maj 2023	
Enkät till yrkeshögskolornas personal (n = 484)	April–maj 2023	Respondenterna arbetade vid 23 olika högskolor. Av dem var 61 utbildningschefer.
Enkät till anordnare av yrkesutbildning (n = 58, svarsprocent 84)	Augusti-september 2023:	Enkäten skickades till hälften av de finskspråkiga anordnarna och till alla svenskspråkiga anordnare. I materialet ingår anordnare av olika storlek, inom olika områden och som representerar olika typer av läroanstalter.
Datalagret Koski: 109 265 uppgifter om prestationer inom delområden av gemensamma examensdelar för studerande som avlagt yrkesinriktad examen	-	Omfattar studerande som blivit färdiga 2018–2022.
Undervisningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen: Sökande och antagna till högskoleutbildning, Yrkeshögskolestudiernas förlopp	-	I fråga om de sökande och de valda har man granskat dem som sökt till utbildningar som inleddes hösten 2021. När det gäller studiernas gång har man granskat dem som inlett sina studier läsåret 2015–2016.

Studerande som avlagt yrkesexamen genom yrkeshögskolestudier

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Personer som sökt till yrkeshögskolor och antagits till studier: utbildningar som inleddes hösten 2021

- Något över hälften (53 %) av de sökande, som endast sökte till yrkeshögskolestudier, hade en yrkesinriktad examen som grund.
- Av alla dem som endast sökt till yrkeshögskolestudier fick 38 % en studieplats.
  - 31 % av de studerande som avlagt en yrkesinriktad examen fick en studieplats.
  - Av dem som avlagt en dubbel examen fick 48 % en studieplats.
  - Av dem som avlagt studentexamen eller gymnasiets lärokurs fick 45 % en studieplats

Tabell 1. De som på basis av grundutbildning sökt till och antagits till YH-utbildningar som inleddes hösten 2021, inbegriper endast dem som sökt till YH-studier

Grundutbildning	Sökande		Antagna	
	%	N	%	N
Yrkesexamen	53,4	44 562	31,0	13 803
Dubbel examen	2,4	1 974	47,6	939
Gymnasiets lärokurs eller studentexamen	44,2	36 807	45,0	16 605

Yrkeshögskolestudiernas förlopp: De som läsåret 2015–2016 inledde sina studier, 5 år efter att studierna inletts

- Av de studerande vars grundutbildning var en yrkesinriktad examen hade två tredjedelar (67%) avlagt yrkeshögskoleexamen fem år efter att studierna inletts.
  - Bland personer med gymnasiebakgrund var det faktum att yrkeshögskolestudierna ännu inte slutförts något mer allmänt
- Var tionde person som avlagt yrkesexamen hade avbrutit sina studier och övergått till arbetslivet.
- Andelen studerande som inte hade utexaminerats, studerat eller arbetat var liten bland dem som avlagt både yrkesinriktad examen och gymnasieutbildning.

Tabell 2. Studerande som inledde sina studier läsåret 2015–2016, fem år efter att studierna inletts

Studiernas förlopp 5 år efter att studierna inletts	Yrkesutbildning som grundutbildning		Gymnasieutbildning som grundutbildning		Alla studerande	
	%	n	%	n	%	n
Examen i det ursprungliga examensslaget	65,1	9 360	61,3	8 085	63,5	21 726
Examen av annat examensslag	2,3	324	3,7	489	3,1	1 047
Studerar i den ursprungliga examensgrenen	17,0	2 448	21,3	2 802	18,2	6 240
Studerar för ett annat examensslag	1,9	267	3,5	465	2,5	864
Ingen examen, inga studier, i arbete	10,1	1 449	6,4	849	8,7	2 976
Ingen examen, inga studier, i arbete	3,7	525	3,8	495	4,0	1 365
Totalt	100,0	14 370	100,0	13 185	100,0	34 218

Kompetens hos studerande som avlagt yrkesexamen

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kunnandet bedömt med vitsord för de studerande som avlagt en yrkesexamen

- Kunnandet hos de studerande som avlagt en yrkesinriktad examen är i de gemensamma examensdelarna, bedömt med vitsord, i genomsnitt gott.
- De studerandes kunnande är enligt vitsordsbedömningen bäst i samhälls- och arbetslivsfrågor och svagast i matematik och naturvetenskaper.

Tabell 3. Fördelningen av vitsorden i de gemensamma examensdelarna enligt delområde

Gemensam examensdel	Vitsord		
	Nöjaktiga (1–2)	Goda (3–4)	Berömliga (5)
Kunnande i kommunikation och interaktion	14 %	78 %	8 %
Kunnande i matematik och naturvetenskaper	35 %	54 %	11 %
Kunnande i samhälle och arbetsliv	7 %	78 %	15 %

- Kunskaperna inom de tekniska områdena och tjänstebranschen är i genomsnitt svagare än inom andra utbildningsområden.
- I naturvetenskaper, humanistiska och konstnärliga områdena, handel och administration samt hälsovård och välfärd är de studerandes kunskaper i genomsnitt något bättre än inom andra utbildningsområden.

Centrala färdigheter för fortsatta studier som av yrkesutbildningens anordnare och av yrkeshögskolorna anses nödvändiga

Anordnare av yrkesutbildning, yrkeshögskolornas ledning och yrkeshögskolornas personal lyfte oftast fram samma färdigheter. Oftast nämnda färdigheter för fortsatta studier:

Studiefärdigheter och studieförutsättningar

Till exempel självstyrning och initiativförmåga
Interaktions- och grupparbetsförmåga
Färdigheter i informationssökning och informationsbehandling
IT-kompetens

Kommunikativa färdigheter

Skriftlig framställning
Förmåga att läsa faktatexter

Kunskaper i främmande språk

Engelska och det andra inhemska språket

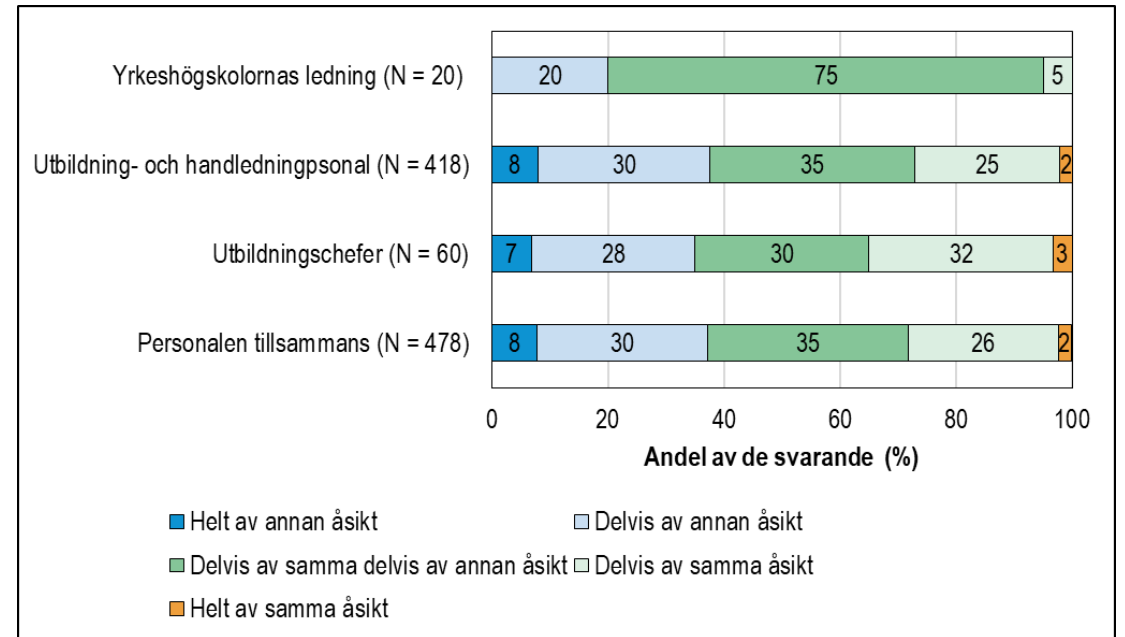
Kunskaper i matematik och naturvetenskaper

Dessutom lyfte anordnarna av yrkesutbildning fram yrkeskunnigheten som en central färdighet. Yrkeshögskolorna identifierade inte på samma sätt yrkeskunnigheten som en färdighet för fortsatta studier.

Yrkeskunnighet

Har studerande som avlagt en yrkesexamen tillräckliga studiefärdigheter för yrkeshögskolestudier enligt yrkeshögskolornas ledning och personal?

- Utifrån personalens svar varierar färdigheterna för fortsatta studier hos studerande som avlagt en yrkesexamen.
  - 38 % ansåg att färdigheterna är otillräckliga, 35 % delvis tillräckliga och 26 % någorlunda tillräckliga.
- Största delen av yrkeshögskolornas ledning ansåg (75 procent) att de studerande som avlagt en yrkesinriktad examen delvis har tillräckliga studiefärdigheter.

Figur 1. Yrkeshögskolornas ledning, personal och utbildningschefer bedömer huruvida de utexaminerade studerandenas studiefärdigheter i genomsnitt är tillräckliga med tanke på kraven i yrkeshögskolestudierna

Av yrkeshögskolornas ledning och personal oftast nämnda styrkor och brister i kompetensen hos de yrkeshögskolestuderande som avlagt yrkesexamen

Oftast nämnda styrkor i kompetensen

Yrkeskunnighet och branschkunnskap

Kunnskap om begrepp och arbetsredskap

Nätverk och yrkesidentitet

Praktisk kompetens

Goda studiefärdigheter och stark motivation

Arbetslivserfarenhet och arbetslivsfärdigheter

Oftast nämnda brister i kompetensen

Kommunikativa färdigheter

Skriftlig framställning

Läskunnighet

Främmande språk

Kunskaper i matematik och naturvetenskaper

Studiefärdigheter och studieförutsättningar

Exempelvis initiativförmåga

Färdigheter att söka information

IT-kompetens

Stöd för utveckling av färdigheter för fortsatta studier under yrkesutbildningen

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Stöd för utveckling av färdigheter för fortsatta studier på yrkesinriktade studier

- Något över hälften (57 %) av anordnarna av yrkesutbildning hade i sitt dokument som styr den pedagogiska verksamheten beskrivit hur utvecklingen av de studerandes färdigheter för fortsatta studier stöds.
- Anordnarna stödde oftast genom individuell handledning utvecklingen av de studerandes färdigheter för fortsatta studier när den individuella kompetensutvecklingsplanen (HOKS) utarbetades. Oftast hänvisades de studerande till smidiga studievägar (väyläopinnot) eller andra studier som utvecklar färdigheterna för fortsatta studier.
- Det var sällsynt att undervisningen i obligatoriska gemensamma examensdelar skiljs åt så att de bättre stöder utvecklingen av beredskapen för fortsatta studier.
- I fråga om de yrkesinriktade examensdelarna hjälptes de studerande i någon mån att skaffa sådana platser för lärande i arbetslivet och yrkesprovmiljöer som så bra som möjligt stöder utvecklingen av färdigheter för fortsatta studier.

Styrkor och utvecklingsobjekt som anordnarna av yrkesutbildning oftast rekommenderar till stöd för utvecklingen av de studerandes färdigheter för fortsatta studier

- **Oftast nämnda styrkor**
  - Individuell handledning och individuellt stöd för studerande
  - Kunnig personal och högklassig undervisning
  - Tillgång till studier som utvecklar beredskapen för fortsatta studier
  - Fungerande samarbete med yrkeshögskolor
  - Fungerande smidiga studievägar
- **Oftast nämnda utvecklingsobjekt**
  - Samarbete med yrkeshögskolor
  - Systematisering av verksamhet som hänför sig till utveckling av färdigheter för fortsatta studier
  - Bättre kännedom om yrkeshögskolorna
  - Utveckling av kommunikation om studier som förbättrar färdigheterna för fortsatta studier

De frågor som en del av anordnarna identifierade som sina styrkor kunde hos andra anordnare betecknas som utvecklingsobjekt.

Handledning och stöd vid yrkeshögskolor för studerande som avlagt yrkesexamen

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Modeller för handledning inom den yrkesinriktade utbildningen och vid yrkeshögskolorna

- Samtliga yrkeshögskolor som besvarade enkäten och nästan alla (92%) anordnare av yrkesutbildning hade en studiehandledningsmodell, en handledningsplan eller motsvarande för studiehandledning.
  - Cirka hälften av yrkeshögskolorna (48%) hade vid utarbetandet av verksamhetsmodellen samarbetat med en eller flera anordnare av yrkesutbildning.
  - Mindre än en tredjedel (30%) av yrkesutbildningsanordnarna hade vid utarbetandet av verksamhetsmodellen samarbetat med en eller flera yrkeshögskolor.
- Av yrkeshögskolorna hade 38 % inte samarbetat med anordnare av yrkesutbildning medan de utvecklade modeller för handledning av de studerande som hade avlagt en yrkesinriktad examen.
- Nästan alla högskolor (90–100 %) ansåg att de har ändamålsenliga modeller för handledning av studerande som avlagt yrkesexamen och studerar såväl enligt ett dagsprogram som genom flerformsstudier, för identifiering av kompetens och för erkännande av kompetens.
- Däremot upplevde en mindre del (63–75 %) av högskolorna att de har ändamålsenliga metoder för att stärka studiefärdigheterna och identifiera brister i kunnandet.

Undersökning av studiefärdigheter och kunskaper vid yrkeshögskolor

- Två tredjedelar (65%) av utbildningscheferna berättade att studiefärdigheterna hos studerande inom deras område, som avlagt yrkesexamen, i början av studierna åtminstone ganska ofta systematiskt undersöks.
- Av de personer som ansvarar för utarbetandet av den individuella studieplanen uppgav över hälften (52–56 %) att de alltid då de utarbetar en individuell studieplan tar reda på om den studerande under yrkesstudierna eller i arbetslivet har förvärvat kunskaper som kan tänkas ha en potentiell inverkan på yrkeshögskolestudierna.

Tabell 4. Yrkeshögskolornas utbildningscheferns syn på hur ofta man inom deras område i början av studierna systematiskt undersöker studiefärdigheterna hos de studerande som avlagt yrkesexamen

Hur ofta utreds studiefärdigheter?	%	n
Aldrig	3,0	2
Sällan	15,0	9
Ganska sällan	16,7	10
Ganska ofta	23,3	14
Ofta	20,0	12
Alltid	21,7	13
Totalt	100,0	60

Hur de studerande som avlagt yrkesexamen stöds i YH-studierna, när brister i kunskaperna har konstaterats

Stödformer enligt yrkeshögskolornas ledning

- Förberedande och stödjande kurser
- Stödverkstäder
- Differentiering av studierna och sätten att bedriva dem
- Studiehandledning
- Utarbetande av individuella studieplaner
- Hänvisning till speciallärare, studiepsykolog eller kurator
- Kamratstöd, tutorverksamhet

Stödjande av de studerandes kompetensutveckling i undervisningen och handledningen enligt personalen

- Repetition av grundläggande kunskaper
- Tydliga uppdrag
- Konkret handledning
- Uppdelning av inlärningsuppgifterna i mindre helheter
- Möjlighet för studerande att bedriva studierna i olika takt
- Underlättande av uppgifter
- Uppmuntran och konstruktiv respons
- Personlig handledning

Samarbete mellan anordnare av yrkesutbildning och yrkeshögskolor

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Samarbete mellan anordnare av yrkesutbildning och yrkeshögskolor som syftar till att förbättra färdigheterna för fortsatta studier för studerande inom yrkesutbildningen

- Nästan alla yrkeshögskolor (95 %) samarbetade med anordnare av yrkesutbildning och bedömde att ett sådant samarbete utvecklar färdigheterna för fortsatta studier hos de studerande inom yrkesutbildningen. Största delen av kompetenscheferna (82 %) och en tredjedel av undervisnings- och handledningspersonalen (34 %) deltog i samarbetet.
- Yrkeshögskolornas ledning och anordnarna av yrkesutbildning såg många liknande utvecklingsobjekt i samarbetet mellan dem:
  - Utveckling av samarbetet i anslutning till smidiga studievägar och andra studier som utvecklar förutsättningarna för fortsatta studier
  - Intensifierat och regelbundet samarbete
  - Fler nya partnerskapsavtal och mer regionalt samarbete
  - Gemensamma projekt och utvecklingsevenemang

God praxis

- Som en del av utvärderingen samlade yrkeshögskolornas ledning och personal samt anordnare av yrkesutbildning in sådan god praxis som enligt dem stöder den fortsatta studievägen till högskolestudier för studerande som avlagt yrkesexamen, förbättrar studiefärdigheterna och påskyndar studierna.
- Bekanta dig med god praxis på vår webbplats:
  - [God praxis – Yrkesutbildningsanordnare](#)
  - [God praxis – Yrkeshögskolornas ledning](#)
  - [God praxis – Yrkeshögskolornas personal](#)

Mer information om utvärderingen

- Välkommen att tillsammans med oss diskutera utvärderingens preliminära slutsatser och utvecklingsrekommendationer vid utvecklingswebbinariet torsdagen 26.10 kl. 9.00–11.30. Fortsätt till anmälan [här](#) senast 23.10.2023.
- Webbinarium för offentliggörande av utvärderingsresultaten ordnas 25.1.2024. Välkommen!
- [Utvärderingens webbplats](#)

Mer information

- Veera Hakamäki-Stylman, förnamn.efternamn@karvi.fi, tfn 029 533 5555
- Raisa Hievanen, förnamn.efternamn@karvi.fi, tfn 029 533 5542